

POKROK ZÁPADU

PUBLISHED WEEKLY

Entered at the Post Office at Omaha, Neb., as second class mail matter.

Published by Pokrok Publishing Co., 1309-1311 Howard St. — Tel. 2913.

Subscription by mail — \$1.00 per year.

Vydává:

YDAVATELSKÁ SPOL. POKROKU. VÁC. BUREŠ, ředitel.

1309-1311 Howard St. — Telefon 2913.

Předplatné ... \$1.00 na rok.
Do Čech \$2.00 na rok.

Adresujte jednoduše

POKROK ZÁPADU, OMAHA, NEB.

Omaha, Neb., dne 28. srpna 1907.

Světový kongres Volné Myšlenky v Praze bude skutečně manifestací svobody. Jak možno souditi z dosých přihlášek, budou zastoupeny na kongresu veškeré státy evropské, ba i některé americké. Pokud známo, pojedou na kongres z Ameriky redaktor Sousa a red. Ugare z listu "Nacion," největšího listu španělského v Americe, dále ho o listu španělského v Americe, dále dr. Iška, delegát 12 členů Výkonného výboru svobodomyšlných. Neobyčejně četná účastníci bráti budou na kongresu tom Čechy. Již nyní přihlášení jsou delegáti učitelstva, lékařstva, různých politických stran českých, sokolských jednot, městských zastupitelství, dělnických i studentských spolků, takže směle možno říci, že na kongresu tom bude bráti zájem celý český národ. Nejí pochyby, že kongres tento kanechá hlubokou ideovou rýhu v české společnosti.

Američtí Sokolové, kteří súčastnili se páteho sletu výsokolského, vrací se již zpět do své nové vlasti. Pokud možno souditi ze zpráv v zdejším časopisech, všem ve vlasti líbilo se dokonale a mnohému tam se přifačilo. Viděli to velké nadšení pro myšlenku sokolskou, viděli nesčetné hordy junáků, zkrátka všech vznešenou ideou, viděli onu podivuhodnou kázeň, již nemůže se pochubit žádná druhá organizace občanská ve světě, vše to viděli v nejkrásnějším světle a není pochyby, že všechno učinilo na ně mohutný dojem. A i jinak pobyt ve staré vlasti prospěl našim borečím. Mnozí neměli ani tušení o životě Čechů ve vlasti, nevěděli o tom, že kultura naše vyrovná se kulturám těch nejvzdělanějších národů. Nyní zjistěte budou z nich jedni z nejpřednějších hareovniků česství v Americe a zajisté práce jejich setká se s náležitým zdarem. Jako borei vykonali v Čechách svoji povinnost. Zachovali se jak mohli nejlépe a my můžeme být si práci jejich úplně spokojeni. Nyní je na nich, aby trochu toho nadšení, jež viděli a cítili v Čechách, přinesli i do našich zdejším jednot, tak aby i zde zavládl život šlechetnější a ideovější.

Prof. Masaryk, o jehož příjezdu do Ameriky přinesli jsme podrobné zprávy, zahájil již mezi krajany řadu svých přednášek. První přednáška jeho konala se v New Yorku a dostalo se jí posluchačstvu počítka skutečně cenného. Masaryk mluvil o současné situaci v Čechách a ukázal se být nad jiné dobrým pozorovatelem. Jako poslanec nové říšské rady, jež zvolena byla na základě rovného a všeobecného práva hlasovacího, měl příležitost poznati politickou situaci ve vlasti do nejmenších detailů. Posluchačům dostalo se po ušení, jakého nemohly by mu poskytnouti celé sloupce novinářských úvah a článků. Z New Yorku odjel Masaryk do Clevelandu, odtud zajede do Chicago a po té navštíví západ. Není pochyby, že veliký český filosof tento uvitán bude všude s krajanskou láskou a že přednášky jeho těšiti se budou veliká účastníci českého občanstva. Upozorňujeme předem, že česká obce

censtvu poskytnut bude požitek nad jiné cenný a vzácný a že by bylo bližším nechati si užití příležitost k vyslechnutí jednoho z nejlepších českých lidí.

Dne 22. srpna bylo tomu 16 roků, co dobilo jedno z nejlepších srdcí českých — Jan Neruda, jeden z nejlepších českých spisovatelů a zakladatel českého feuilletonu. Jan Neruda narodil se dne 9. července v Praze a zemřel dne 22. srpna 1891 tamtéž. Za svého života nebyl příliš uznáván, ale po své smrti stal se uznávaným tvůrcem moderní české literatury a miláčkem všeho českého čtenářstva. Leč ani nyní není význam jeho oceňován tak, jak bylo by spravedливо. Spisů Nerudových je dlouhá řada a jsou pramenem nejušlechtlejších zábavy a poučení. Z velké řady spisů jeho jmenujeme "Drobné klepy," jichž vyšly tři díly a v nichž obsaženy jsou jeho drobné práce feuilletonistické, dále "Arabesky," "Obrazy z ciziny," "Menší cesty," "Studie krátké a kratší," "Žerty dravé i bravé," "Proti srsti" a "Malostranské povídky." Poslední kniha obsahuje nejkrásnější a nejzralejší Nerudovu prosu a není přeháněním, řeklo-li se, že význam její pro humor a realism v české literatuře je epochální. Čím Neruda stává se českým klasikem a vysokou nad všemi ostatními jest to, že v každé své práci je svým, českým člověkem. Z každé řádky jeho dýše českost a v něm není falešnosti a umělkovanosti. Tím stal se Neruda všem českým srdcím na všechny jiné drahým a spisy jeho nyní čteny jsou velice pilně všemi vrstvami českého čtenářstva.

V minulých dnech zemřel v Texasu český kněz Jan Hodyc. Životopisná data přineslo minulý číslo našeho listu. V Janu Hodycovi zemřela jedna z nejlepších českých duší v Americe. Zemřel básník, jehož práce v Čechách těšily se značné pozornosti. Přijel do Ameriky pln nadšení a chuti k práci. Jako orel rozletěl se, ale křídla byla přestřižena, ubývalo nadšení a chuti k práci. Jako orel rozletěl se, ale křídla byla mu přistřižena, ubývalo nadšení i síly, hlava poklesávala a konečně vše utrpení a sebezapírání vypítá byla až do dna. Zemřel český básník, jehož práce tolik silbovaly. Českým tiskem prolétlo několik nepatrných zpráviček, v nichž těžko bylo možno vycítili tragiku jeho života. Jen přítel jeho, velp. Jan Vránek, věnoval mu následující krásnou posmrtnou vzpomínku:

Duch Tvůj byl mohutný, měl orlí peruti a k slunci letěl výš a výš, žel, nemoc zákeřná urvala dechu Ti, Ty's padal níž a níž...

Ty's dlouho vzdoroval se křídlem zlomeným, jak labuť v boku střelená, dál klidně bojoval's ramenem zraněným za hesla vznešená.

Však byl jsi nešťasten a pad jsi v boji tom tak rychle, náhle, smutně tak, jak bleskem skáčený mohutný vzácný strom, jak postřelený pták...

Můj bratře, básníku, tvůj osud trpký byl, lid mnohdy kámen na Tě měl a místo, aby Ti dlan chorou polbil... hřeb do dlaně Ti vjel...

Smrt klid Ti dala však po boji, únavě, Ty odpustil jsi křivdy všem, duch Tvůj se povzněl k nebeské oslavě, jen tělo kleslo v zem...

JAPONCI NA POSTUPU.

Ještě před padesáti lety Japonci se z vlasti nestěhovali. Jako jejich sousedé Číňané se od ostatního světa ohradili pověstnou "čínskou zídí", tak Japonci byli ozařeni přírodou — mořem. Nee-migrovali, ale rovněž nedopouštěli, aby se cizinci usazovali u nich. Cizince nasměl na půdu jejich ostrovů ani nouhu vstoupiti. I diplomatických zástupců cizích států se střežili. Považovali je za vyzvědače a život jejich byl mezi nimi v stálém nebezpečí i potom,

když jim povolili v Japonsku meškati. Opět dlouho trvalo, než uznali jejich exterritorialnost. Ačkoliv jsou národem ostrovními, názor jejich byl pevninný. Menší ostrovy pro ně neměly ceny. Kurily prodali Rusku, ano prodali mu za nepatrnou cenu i ostrov Cusimu, u něhož roku 1905 tak strašně porazili ruské loďstvo. Kdyby Rusko bylo Cusimu podrželo a na ni se opevnilo, porážka cusimská byla by nemožna, protože by bylo pánem nejen Korejského průplavu, nýbrž i Japonska. Na neštěstí i ruští diplomaté drželi se pevninného názoru a Japonsku, jež mezitím začalo prohledati, odstoupili ostrov ten napětí téměř bez náhrady. Tím poměrem, jakým si osvojovali zbraně evropské kultury, Japonci po příkladu Evropanů se rozprostraňovali na územích cizích států. Nejprve se začali pělviati do Číny. Vznikla z toho válka, Čína poražena a hrány její se Japoncům otevřely dokofán. Totéž se opakovalo s Ruskem. Jen ten rozdíl, že Rusko Japonce na svém území nevtáhá; ale aby se proti jejich přílivu ohradilo, nemůže. Ale to Japoncům nedostačuje. Po válce s Ruskem vytýčili si cíle další. Čhtějí vstoupiti v řadu států, které zřizují kolonie daleko za svými hranicemi a vysáváním jejich přírodního bohatství bohatnou a tyjou. Nedávno náměstek zahraničního ministra japonského svolal do Tokia všechny členy "vystěhovalcké komie", aby s nimi porokoval o tom, jak by vláda měla účelně podporovati vystěhovalcký ruch a zřizovati v cizích zemích organizované kolonie. Uneseno zmiziti pro vystěhovalce plat za plavbu, dovoliti všem parníkům vystěhovalce vyvážeti a zrušiti ustanovení, že každý, kdo z Japonska vyjíždí, musí se vykázati hotovostí nejméně 50 dolarů. Nyní postačí, bude-li míti na lístek na loď. Vystěhovalcká komise má se starat, aby každý měsíc nejméně 2000 Japonců emigrovala na Havaji. O další osud vystěhovalců vláda nebude pečovati, neboť tím by se marně ubíralo Japoncům samočinnost. Ze vystěhovalců pro svou vlast ztracení nebudou, ať se octnou kdekoliv, je při jejich nesmírné a přislovečné lásce k vlasti jisto. Známe tedy stěhování Japonců do všech dílů světa a nejprve ovšem do zemí málo zalidněných. Země Japonsku bližší budou jimi nejdříve potěny, postupně dojde na vzdálenější. Jako kolonisté se již Japonci osvědčili na Formose. Němec, ať zapadne do kterékolí kolonie, všude zůstává Něm-cem, a druhé Němce za sebou vodí. Číňan, stěhuje-li se, chová přání, aby na konec prací jeho spočinul ve vlasti. Ani Japonci nechtějí v cizině býti pohřbeni, ale nevrací se z ní v nemoc nebo starobě do vlasti, nýbrž druzí krajáné ho spalují a popel jeho do vlasti posílají. Japonci mají vědomí, že jsou nyní pány situace na Dálném Východě. Evropské státy, které tam mají kolonie, počiti brzy jejich konkurenci. Japonci se jí nebojí. Boji se pouze jednoho: že se Čína probudí tak rychle, jako Japonsko, načež by Japonsko, jak nepoměrně menší bylo nuceno zaujmouti vedle ní podřízené postavení.

Kandidát presidentství W. J. BRYAN O ČECHÁCH A RAKOUSKU.

KANDIDÁT PRESIDENTSTVÍ W. J. BRYAN O ČECHÁCH A RAKOUSKU.

Referuje Alois Svojsák.

Přítím rokem rozpoutá se ve Spojených Státech Státech opět mohutný ruch volební, blížící se nominace presidentská. V kruzích politických i mezi lidem — v Americe zajímá se o politiku kde kdo — kolportuje se všeobecná zpráva, že nynější president Theodore Roosevelt tentokráté nominace nepřijme — a pak by snad mohlo presidentství této největší republiky světa spadnouti do klína populárnímu kandidátu strany demokratické, W. J. Bryanovi. Vynikající tento politik podnikl během roku 1905 a 1906 velkou cestu kolem světa zvláště za tím účelem, aby z autopsie poznal politickou konstelaci světovou a prostudoval poměry ve Starém světě. O svých

zkušenostech vydal W. J. Bryan letošního roku objemnou knihu "The Old World and Its Ways" (Starý svět a jeho cesty), St. Louis, The Thompson Publishing Co. 1907. V zajímavém svém cestopise, jehož výtisk s vlastnoručněm vnováním zaslal pisateli těchto řádků, líčí Bryan mimo jiné též politickou situaci Evropy. Z každé řádky poznáváme, že knihu psal praktický Američan, který na spletité poměry politiky evropské divá se povždy s povzneseného a konservativního stanoviska střídavě kultury americké. Pro nás nejzajímavější jsou dojmy, jež si odnesl z návštěvy Čech a Rakouska.

V kapitole 35. obsáhle své knihy líčí Bryan Uhry a jejich boje o samostatnost proti koruně a vládám eislajtským. Za svého pobytu v Uhrách stýkal se Bryan s mařarskými politiky, jako hrabětem Aponyem, ministrem Kothetem, ministrpresidentem Wekerlem atd. — není tudíž divu, že pod dojmem jejich informace líčí Mařary jako národ rytířský, jež bojuje za svobodu a samostatnost svého národa. O utlačování národů nemařarských se Bryanovi ovšem informace nedostalo. Další 36. kapitola nadešlána jest "Austria Hungary" — a dovolíme si uvésti nejzajímavější odstavce v doslovném překladu.

Kapitulu onu počíná Bryan takto: "Mluvíli jsme již o protirakouských snahách v Uhrách, a co platí o Uhrách, to v menším poněkud měřítku jest pravdou též o Čechách a o polské části říše. Vskutku, Rakousko-Uhersko drží pohromadě pavučina, a nikdo nemůže dnes říci, kdy asi pavučina a se přetrhne. Neboť protirakouské smýšlení v Uhrách, protiuherské smýšlení v Rakousku, nechť k německé říši v Čechách a požadavky polských poddaných — nemluví ani o nespokojenosti všude jinde — to vše může zajisté krajně znepokojovati vláde Rakousko-Uherska. Navštívil jsem Čechy, abych sebral informace o tamější situaci, a byl jsem překvapen, když jsem shledal, jaké nepřátelství panuje mezi německým a českým elementem. Ještě před půl stoletím mluvilo se německy všude v Čechách, ale dnes Němci i Češi mají oddělené školy, a nikdo neví se — vyjma když obchodní zájmy je k tomu nucen — řeči druhých. Tak mocně jest toto smýšlení, že Čech, jenž se chce naučiti německé, studuje ji, jestliže mu o hmotné prostředky dovolují, raději mimo Čechy, než by navštěvoval německé školy ve své vlasti."

S dalším odstavcem, kde Bryan líčí nevýhody, jaké má tato neláska k německé u Mařarů a Čechů, možno soughlasi s hlediska amerického, kde cizí řeč se nevnučuje z ohledů politických, ale kde každý přiučuje se angličtině z důvodů čistě praktických.

Dále píše Bryan: "Rakouská vláda jest ovšem tímto odcizením se sama vinna; neboť místo aby se snažila získati si náklonost národů sobě poddaných, hleděla je zkrotiti — s výsledkem ovšem obvyklým. Nepřátelství proti vládě obrátilo se brzy v nepřátelství proti řeči, a stalo se vlasteneckým ne-náviděti řeč, již by bylo bývalo výhodno pěstovati. Lidská přirozenost jest všude stejná, ale zdá se, že králové to nevědí zrovna tak, jako nedbají poučený dějin.

Říše rakousko-uherská nemůže dlouho existovati pod vládou nynější; a chce-li dále trvati, páška jednoty musí býti v základech, v substanci, a není pásky takové, jestliže jednotlivé části celým srdcem k jednotě se nepřidruží. Jasn v tom jakési východy, jestliže celek povstal sjednocením se několika mařarských států, ale východy tyto neobstojí vůči základním právům národů nebo sproti silnému národnímu citu. Chladní, vypočítaví státníci podeceňují někdy vliv citu, ale obyčejně poznají svou chybu, častokráť již tuze pozdě, jestliže ho chtějí poslat.

Rakousko-Uhersko jako federace států, z nichž každý ve svých vnitřních záležitostech by byl naprosto neodví-sal, bylo by silně, avšak Rakousko-

Uhersko, složené z nespokojených dílů (groups), jež jen nerady podrobují se domýšlivému (arrogant) vlivu rakouskému, jest uboze slabé.

Páska, jež víže Kanadu, Austrálii a Nový Zéland k Anglii, jest nekonečně silnější než ponto, jež pojí Uhry a Čechy k trůnu rakousko-uherskému. A proč? Nikoli snad proto, že v nich užíváno jest téhož jazyka — Kanada, Ausralie a Nový Zéland jsou proto lo-yální vůči Anglii, protože jim Anglie dovoluje činiti, co jim se líbí. Kdyby některý britský parlament jednal proti oněm koloniím ak, jako čínská vláda jedná proti Uhrám a Čechám, ani společné důjiny nemohly by zabrániti odloučení. "Jest rozloučení, jež sílí, a sjednocení, jež vede k chudobě," praví Šalomoun. Přisloví toto dá se aplikovati na vlády a František Josef měl by si ho ve svém zájmu promyslíti.

Nutno vzpomenouti, že Čechy nejsou nikterak nevýznamnou částí říše. Mají plochu 20 tisíc čtverečních mil (angl.), obyvatelstva více než 6 milionů a jsou bohaté na kovy i průmyslem. Jsou známý průmyslem sklářským, neboť české sklo má světové jméno. Mají též veliký průmysl textilní a rolnictví dove-deno bylo k vysokému stupni dokonalosti. Čechy hrály vynikající roli v dě-jinách střední Evropy, jsou bohaté na národní heroje a těší se z mocného du-cha a vědomí národního. Praha, hlavní město Čech, bylo dlouho kulturním střediskem a až dosud jest sídlem jejich intelektuálního i politického života. Tamtéž jest velmi dokonalá škola průmyslová, jež v nemalém rozsahu přispívá k rozkvětu průmyslu v zemi. Právě nyní jsou Čechy Mekkou pro housli-sty, k čemuž též Amerika a přispívá svou kvotou studentů.

Chrám Jana Husi jest dosud jednou z znamenitostí Prahy (?). Katolická církev získala a však dřívější své nad-vlády. Hradčanská a veřejné budovy, obklopující Hradčanské náměstí, jsou historicky zajímavé, rovněž jako starý židovský hřbitov."

Na to se W. J. Bryan zmiňuje o bý-valém americkém konsulu Mr. Ledoux-ovi, jehož obchodní talent chválí a líčí pak velice živými barvami život ve světových lázních Karlových Varech.

Než přistupuje ku popisu Vídně, do-týká se spisovatel její charakteristi-ckého momentu v českém a vůbec v evropském životě: "Kdo v této době roční jezdit po Čechách, vidí z veliké části úrodnou a vzdělanou půdu. Jediné, co nepřijemně působí, jest množ-sví pracujících žen na polích a podél cest. Čím více člověk shlédně světa, tím více dovede oceniti výrok vtipného Francouze, Maxe O'Rella, jenž ve své řeči k "Jejímu Veličenstvu ženě" praví, že kdyby jako žena ještě jednou měl se naroditi, že by se modlil, aby se narodil v Americe. Postavení ženy v naší zemi (v Americe) není pouze značně vyšší, než postavení ženy v Asii, ale též mnohem lepší, než postavení průměrné ženy na evropském kontinentě."

J. V. KAŠPAR

Metzova síň a restaurant

1245-57 již. 13. ul., Omaha.

TEL. DOUGLAS 7417.

Výborná česká kuchyně a čistě postele, výborný Metzův ležák, dobré české doutníky a první třídy lihoviny domácí i importované. Objednávky z venkova vyřizují se přesně a rychle.

Vzorně zařízený HOSTINEC

Frank :: Semerád

16. a William ul., Omaha, Neb.

Výtečný Metzův ležák, jaké i pravé importované pilsenské stálo na šepu. Korbellova vína a nejlepší lihoviny prodává i ve velkém. Teplý sázkůk na požádání.